

ทัศนคติของนักศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง: กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

The Students' Attitude Toward Political Participation and Elections:

A Case Study of Political Science students Phetchabun Rajabhat University

ณัฐวุฒิ สุทธิประภา^{1*}, อภินันท์ ทะสุนทร² และสุกัญดา ทองคำ³

Nattawut Suthiprapa^{1*}, Apinan Thasunthorn² and Sukanda Thongkham³

^{1,2,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

^{1*,2,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University

*Corresponding Author Email: nattawut.sut@pcru.ac.th

Received: 11 September 2023

Revised: 3 October 2023

Accepted: 5 October 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และ 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการ เลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 คน ได้มาจากสูตรคำนวณของทาโร ยามาเน (1973) แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จาก แบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ทัศนคติต่อการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีทิศทางในเชิงบวกอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง ($\bar{x} = 3.04$) อยู่ในระดับ น้อยที่สุด 2) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.60$, $SD. = 1.04$) และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและ การเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย (1) ครอบครัวยังมีรายได้น้อย ($f = 59$, $p = 31.72$) (2) บิดามารดาไปทำงานต่างจังหวัด ($f = 57$, $p = 30.65$) และบรรยากาศทางการเมืองในรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร ($f = 55$, $p = 29.57$) ความเบื่อหน่ายการเมืองแบบเดิม ($f = 40$, $p = 21.50$)

คำสำคัญ: ทัศนคติ, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การเลือกตั้ง

Abstract

This research consists purposes were 1. to study level of Phetchabun Rajabhat University Political Science students' political participation 2. to compare their political participation attitude and 3. to mention problems and obstacles affecting Phetchabun Rajabhat University Political Science students' political participation. is quantitative research. The research tool was a questionnaire with a sample size of 186 people obtained from the calculation formula of Taro Yamane (1973). The data collected from the questionnaire were then analyzed using descriptive statistics consisting of percentages, averages, and values. standard deviation. The research results found that 1)

Attitudes towards politics and elections of political science students Phetchabun Rajabhat University There is a positive direction at a high level ($\bar{x} = 4.03$). Exercise of voting rights. It is one symbol that shows citizenship ($\bar{x} = 3.04$) at the lowest level. 2) The level of political participation in various fields of political science students. Phetchabun Rajabhat University found that the level of political participation in various fields of political science students. Phetchabun Rajabhat University as a whole At a moderate level ($\bar{x} = 2.60$, $SD. = 1.04$) and 3) problems, obstacles, and suggestions regarding political participation and elections for political science students. Phetchabun Rajabhat University consists of (1) families of students with low incomes ($f = 59$, $p = 31.72$) (2) parents working in other provinces ($f = 57$, $p = 30.65$) and the political atmosphere in the government that comes from Coup ($f = 55$, $p = 29.57$) Boredom with traditional politics ($f = 40$, $p = 21.50$).

Keywords: Attitude, Political Participation, Election

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 (3) ระบุว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ “เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือถ่วงหน่วงการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” มาตรา 133(3) ระบุว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย...” มาตรา 254 ระบุว่า “ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติ หรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้” มาตรา 256 (1) “ผู้ติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจาก...ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย” และมาตรา 258 (1) ระบุว่า “ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล...ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมถึงตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด” จากมาตราทั้ง 5 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2560 ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรับรองสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทย โดยมีความพยายามขยายและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่ายขึ้น

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น สุจิต บุญบงการ (2545) ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการเมืองหรือในอีกนัยหนึ่งก็คือการ “ทำให้เป็นประชาธิปไตย” (Democratization) สุจิตเน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ รุ่ง แก้วแดง (2543) ระบุว่าในช่วง 10 ปี หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายคือ การชุมนุม การประท้วง และการสนับสนุนในการร่างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2548) และประจักษ์ ก้องกีรติ (2548) ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงแรกที่แนวคิดประชาธิปไตยเริ่มเบ่งบานในสังคมไทยนั้น ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพนั้นคือขบวนการนิสิต นักศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญทางการเมืองไทย เป็นปัญญาชน และพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือก็คือ การเคลื่อนไหวในการต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เริ่มต้นจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัย มนตรี ฐิโรธ (2554) สำราญ วิเศษ (2554) มีข้อสรุปคล้ายคลึงกันว่า แม้ในปัจจุบันบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ลดน้อยลงจากในอดีต บ่อยครั้งจึงเกิดคำถามว่า นักศึกษา เพื่อการพัฒนาประเทศหายไปไหน

สังคมไทยมักมีคำถามถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ขาดนักศึกษา แต่ในกรณีนี้ อุเชนทร์ เชียงแสน (2561) อธิบายว่าแม้ในความเป็นจริงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษานั้นลดลง แต่ในความเป็นจริงไม่ได้ลดลง แต่อาจแปรเปลี่ยนไปเป็นการเข้าร่วมกับสมาคม หรือสมาคมต่าง ๆ จนทำให้บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากโรงเรียน และมหาวิทยาลัยอาจดูพร่าเลือนไปแต่อย่างไรก็ดีนับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียน นักศึกษากลับมีบทบาทที่ชัดเจนอย่างก้าวกระโดด นับจากกลุ่มแรกคือ เยาวชนปลดแอก (ปัจจุบัน คือ ประชาชนปลดแอก) และกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักเรียน นักศึกษาเริ่มกลับมามีบทบาทมากขึ้น และทำให้การเมืองถูกมองเห็นอีกครั้งในพื้นที่ของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การเมืองในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้นจะขาดกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปไม่ได้ (Almond & Powell, 1980) และถ้าหากนักเรียน นักศึกษาคือหัวหอกของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2548) นักศึกษารัฐศาสตร์ก็อาจเรียกได้ว่าคือหัวหอกในบรรดาหัวหอกทั้งหลาย อีกทั้งการที่การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองปัจจุบันนั้นมักให้ความสนใจต่อภาคประชาชนกลุ่มต่าง ๆ แต่การศึกษาวิจัยโดยมีนักศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมายกลับลดน้อยลงอย่างมาก ในการนี้ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอน ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง ว่ามีความสอดคล้องกับทฤษฎีบท หรือปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

ดิน ปรัชญพุทธิ (2546) นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่า การเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การเข้าไปมีเสียงในการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบของนโยบาย เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง จันทนา สุทธิจารี (2544) จำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ 2 รูปแบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการซึ่งมีกฎหมายรองรับ ได้แก่ การเลือกตั้ง การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การเดินขบวนหรือการชุมนุมประท้วง และการก่อความวุ่นวายทางการเมือง ซึ่งคล้ายกับที่ ไนล์ และเวอร์บา (Nie and Verba, 1975; อ้างถึงในสิทธิพันธ์ พุทธิพน, 2543) ได้แบ่งกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบคือ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) การรณรงค์หาเสียง 3) การติดต่อขึ้นต้นของประชาชน 4) การรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมทั้งทางการเมืองและไม่เป็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นความเกี่ยวเนื่องกับการใช้อำนาจของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ ทั้งทางตรงและอ้อม โดยเจตนาหรือไม่เจตนา แต่มีเป้าหมายสำคัญคือการทำให้ประเด็นที่กลุ่มตนให้ความสำคัญเข้าไปมีอิทธิพลทางการเมืองในระดับรัฐ ข้อเสนอแนะเป็นไปดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 286(1) คือ ด้านบทบาทการมีส่วนร่วม

ทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง และด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษานั้น วัฒนชัย ศิริญาณ (2554) พบว่า ในจังหวัดอุบลราชธานี นักศึกษาใช้สิทธิในการเลือกตั้งอยู่ในระดับมากแต่ภาพรวมมีอยู่ในระดับน้อย ทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มในชุมชน การช่วยรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเรื่องพรรคการเมืองกับบุคคลอื่นและการสนใจติดตามหาเสียงของนักการเมือง ซึ่งเหตุผลหลักคือสถานะทางครอบครัวที่ทำให้นักศึกษาต้องทำงานและเรียนไปพร้อมกันจนไม่มีเวลาทำกิจกรรมอื่น เอื้ออารี เศรษฐวานิช (2554) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ไม่มีเวลาว่างที่มากในการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการเนื่องจากต้องใช้เวลาไปกับการศึกษานานา จันทรตรี และคณะ (2554) พบว่า ในจังหวัดจันทบุรี นักศึกษาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แสดงความคิดเห็นทางการเมือง และรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดคือรายได้ของครอบครัว สำราญ วิเศษ (2554) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนครพนม ไม่มีโอกาสการเข้าร่วมการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองเพราะไม่มีเวลาว่างเพียงพอ ทศพร ทรัพย์สนอง (2555) พบว่าพฤติกรรมการรับข่าวสารข้อมูล และพฤติกรรมทางการเมืองของผู้ปกครองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยามแปรผันตรงกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สมพร เพ็ญจันทร์ (2558) พบว่า รูปแบบการศึกษา สังคม และครอบครัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ส่งผลสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสาร การกล่อมเกลางานทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เทิดศักดิ์ ย่อแสงรัตน์ และวรารณณ์ เทพสัมฤทธิ์พร (2560) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตมีความรู้ ความเข้าใจ ทางการเมืองที่สูงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน แต่ด้วยสถานะความเป็นนักศึกษาจึงไม่อาจมีส่วนร่วมในระดับเป็นทางการ กฤษชพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโศคนกุล (2562) พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจทางการเมืองเป็นอย่างดี แต่มีความรู้ความสนใจทางการเมืองค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษานั้นมีอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งมักเข้าร่วมแบบไม่เป็นทางการ อันเป็นผลจากการที่นักศึกษาอยู่ใกล้ชิดกับเรื่องราวทางวิชาการและสังคมกว่าปัจจัยหลายด้าน อาทิ เวลาว่าง ลักษณะวิชาที่เรียน หรือแม้แต่วัฒนธรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัย และวัฒนธรรมทางการเมืองของรัฐ มีผลต่อการอยากมีส่วนร่วมของนักศึกษาโดยเฉพาะปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้นักศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการหารายได้เสริม มากกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในปีการศึกษา 2565 ทุกคนในทุกชั้นปี จำนวน 350 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน 186 คน ที่มาจากการใช้สูตรการคำนวณของทาร์ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ความเชื่อมั่น 95%

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ ชั้นปี ภูมิลำเนา รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา ตอน

ที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert, 1961) โดยตอนที่ 2 คือ การประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาใน 4 ด้านซึ่งสังเคราะห์มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตอนที่ 3 คือ การประเมินทัศนคติต่อการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษา และตอนที่ 4 เป็นการตอบแบบอัตนัยเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามโดยการหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงคกับข้อคำถาม (IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ซึ่งข้อคำถามทุกข้อผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 ชุดเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้จากข้อคำถามในภาพรวมทั้งฉบับและแยกในรายด้านมีค่ามากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่ามากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 186 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางสถิติ โดยนำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนแล้ว นำมาลงรหัสเลข (Code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน และนำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว มาบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Statistical package for the social science (SPSS) for Windows Version 11.0 เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จัดเก็บและคำนวณค่าทางสถิติแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียงและนำผลการศึกษาที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและเขียนข้อเสนอแนะ 3.การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง: กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ทัศนคติต่อการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีทิศทางในเชิงบวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ข้อที่มีมุมมองในเชิงบวกซึ่งการเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Partition) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ($\bar{x} = 4.78$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การเลือกตั้งเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่า ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ($\bar{x} = 4.65$) การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง ($\bar{x} = 3.04$) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

2. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.60$, $SD. = 1.04$) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่านักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง

เมือง ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, $SD. = 0.95$) การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.56$, $SD. = 1.10$) ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.54$, $SD. = 1.05$) และด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.03$, $SD. = 1.07$) ตามลำดับ

3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ การที่ครอบครัวนักศึกษามีรายได้น้อย ทำให้นักศึกษาต้องทำงานเลี้ยงตนเอง/แบ่งเบาภาระการเงิน ($f = 59$, $p = 31.72$) การที่บิดามารดาไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้นักศึกษาต้องดูแลญาติพี่น้อง หรือคนชรา ($f = 57$, $p = 30.65$) บรรยากาศทางการเมืองในรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยอ้างความมั่นคง ($f = 55$, $p = 29.57$) ความเบื่อหน่ายการเมืองแบบเดิม ($f = 40$, $p = 21.50$) มองว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง และการเลือกตั้ง เสียเวลา (ไม่ระบุเหตุผล) ($f = 32$, $p = 17.20$) เรียนเพราะอยากทำงานราชการไม่ได้อยากทำงานการเมือง ($f = 17$, $p = 09.14$) และไม่สนใจการเมืองอย่างจริงจัง (ไม่ระบุเหตุผล) ($f = 12$, $p = 06.45$)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง: กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ทัศนคติต่อการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ทัศนคติต่อการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีทิศทางในเชิงบวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ข้อที่มีมุมมองในเชิงบวกซึ่งการเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Partition) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ($\bar{x} = 4.78$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การเลือกตั้งเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่า ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ($\bar{x} = 4.65$) การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง ($\bar{x} = 3.04$) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.60$, $SD. = 1.04$) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, $SD. = 0.95$) การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.56$, $SD. = 1.10$) ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.54$, $SD. = 1.05$) และด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.03$, $SD. = 1.07$) ตามลำดับ

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ การที่ครอบครัวนักศึกษามีรายได้น้อย ทำให้นักศึกษาต้องทำงานเลี้ยงตนเอง/แบ่งเบาภาระการเงิน ($f = 59$, $p = 31.72$) การที่บิดามารดาไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้นักศึกษาต้องดูแลญาติพี่น้อง หรือคนชรา ($f = 57$, $p = 30.65$) บรรยากาศทางการเมืองในรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

โดยอ้างความมั่นคง ($f = 55, p = 29.57$) ความเบื่อหน่ายการเมืองแบบเดิม ($f = 40, p = 21.50$) มองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเลือกตั้งเสียเวลา (ไม่ระบุเหตุผล) ($f = 32, p = 17.20$) เรียนเพราะอยากทำงานราชการไม่ได้อยากทำงานการเมือง ($f = 17, p = 09.14$) และไม่สนใจการเมืองอย่างจริงจัง (ไม่ระบุเหตุผล) ($f = 12, p = 06.45$)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง: กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดแต่ก็อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง และด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองนักศึกษาจะมีส่วนร่วมในระดับน้อย สอดคล้องกับวัณชัย ศิริญาณ (2554) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดอุบลราชธานี นภา จันทร์ตรี และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี สมพร เพ็ญจันทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วรณีย์ ปิงสกุลยานนท์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นต้น งานวิจัยทั้งหมดนี้มีข้อค้นพบสอดคล้องกันว่าไม่ว่าจะประเมินการมีส่วนร่วมด้านใดบ้างและจำนวนกี่ด้าน ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาด้านที่กล่าวถึงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่กล่าวถึงการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองมักจะมียุทธศาสตร์น้อยที่สุด

2. ทัศนคติต่อการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ แสดงว่านักศึกษาเชื่อมั่นว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน และทั้งนี้การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง แม้จะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากทุกด้านแต่ก็มีระดับทัศนคติที่อยู่ในระดับมากอยู่ดี สอดคล้องกับพิสิษฐกุล แก้วงาม และธัญมัย รังสิกรรพุม (2559) ที่ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองไทยในทัศนคติของนักศึกษารัฐศาสตร์ปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า นักศึกษารัฐศาสตร์นั้นมองว่าการเลือกตั้งคือวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เด่นชัดที่สุด และเป็นสัญลักษณ์ทางสังคมที่สำคัญในการยืนยันสิทธิความเป็นพลเมืองและสอดคล้องกับทฤษฎีของ บุนยกร และศิวัช ศรีโกคำกุล (2562) ที่ศึกษาเรื่องนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความตื่นตัวทางการเมือง พบว่า ภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้มีข้อเสนอที่น่าสนใจว่าความตื่นตัวทางการเมืองเป็นผลมาจากการถูกปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของการเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมา นักศึกษาที่ไม่มั่นใจว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะมีความปลอดภัยจึงเลือกการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการใช้ระบบเลือกตั้งเป็นช่องทางสำคัญในการแสดงออก

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยมากเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การที่ครอบครัวนักศึกษามีรายได้น้อย การที่บิดามารดาไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้นักศึกษาต้องดูแลครอบครัวแทนจนไม่มีเวลาให้ความสำคัญต่อการเมือง รองลงมาเป็นปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ บรรยากาศทางการเมืองแบบปิดที่ไม่เอื้อต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง และความเบื่อหน่ายการเมืองแบบเดิม และปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือนักศึกษารัฐศาสตร์ คนนั้นไม่ได้สนใจการเมืองแต่ต้น สอดคล้องกับพิสิษฐ์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม นภา จันทร์ตรี และคณะ

(2554) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี และทศพร ทรัพย์สนอง (2555) ได้ศึกษาเรื่องระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ค้นพบสอดคล้องกันว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการที่นักศึกษาจะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยคือปัจจัยทางเศรษฐกิจของครอบครัว เนื่องด้วยการมีภาระทางเศรษฐกิจทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาให้ความสนใจในเรื่องอื่น รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เพื่อพิจารณา ร่วมกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะนำมาสู่ข้อสรุปสำคัญคือไม่ว่าจะประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ด้าน และมีการนิยามด้านต่าง ๆ เช่นใด นักศึกษามีทัศนคติไปในทางเดียวกันว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดคือการ ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ซึ่งเหตุผลสำคัญที่พบร่วมกันคือ การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งคือกระบวนการยืนยันการมีสิทธิ์ทางการเมืองที่เป็น รูปธรรมชัดเจนที่สุดที่แสดงถึงวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เด่นชัดที่สุด และในทางกลับกันนักศึกษาจะมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองน้อยที่สุด ด้วยเหตุผลที่พบคล้ายกันคือการไม่มีเวลามีส่วนร่วมอันเกิดจากสถานะของการเป็นนักศึกษาที่ต้องเรียน หนังสือเป็นสำคัญ และอีกปัจจัยสำคัญพอ ๆ กันคือสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักศึกษาที่ทำให้นักศึกษาต้องใช้เวลากับการ ทำงานเลี้ยงชีพมากกว่าเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ควรมีนโยบายที่ส่งเสริมความรู้ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่นักศึกษา

1.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ควรมีแผนในการปรับโครงสร้างหลักสูตรที่สามารถสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง เพื่อให้นักศึกษาทุกคนมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองที่เป็นปัจจุบัน และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป

2.2 มหาวิทยาลัยควรมีการทำข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อจัดอบรมความรู้ด้านการเมืองให้กับ บุคลากรภายนอก เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งมาอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้แก่นักศึกษา รวมทั้งการส่งนักศึกษาเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง หรือการฝึกงานในหน่วยงานนั้น ๆ ทำให้นักศึกษามีพัฒนาการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

2.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองหรือกิจกรรมทางการเมืองผ่านสื่อที่หลากหลายใน มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเพิ่มขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรมีการศึกษาเชิงลึก โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะสามารถอธิบายสาเหตุ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้น อันจะนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษาได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโกคางกุล. (2562). นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความตื่นตัวทางการเมือง. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 8(3), 95-119.
- จันทนา สุทธิจารี. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินตติ้ง.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2551). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2546). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศพร ทรัพย์สนอง. (2555). ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม. *กระแสวัฒนธรรม*, 13(23), 46-60.
- เทิดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร. (2560). ทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 13(2), 37-57.
- นภา จันตรี และคณะ. (2554). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี*. (รายงานผลการวิจัย). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2548). *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลา*. นนทบุรี: ฟาเดียกัน.
- พิสิทธิศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง. (2551). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิสิษฐกุล แก้วงาม และธัญมัย รังสิกรพุม. (2559). วัฒนธรรมทางการเมืองไทยในทัศนคติของนักศึกษารัฐศาสตร์ปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ครั้งที่ 1 “ท้องถิ่นวิถีต้น” ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21* (น. 105-112). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มนตรี ฐิโรโธ. (2554). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). *การศึกษาไทยปี ค.ศ.2000*. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช*, 12(3), 36-39.
- วรรณิ ปิงสกุลยานนท์. (2561). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วัฒนชัย ศิริญาณ. (2554). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมพร เพ็ญจันทร์. (2558). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. *วารสารสนเทศมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 14(2), 97-106.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. (2565). *รายงานจำนวนนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2565*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <http://miscenter.pcr.ac.th/report-mis>.
- สำราญ วิเศษ. (2554). กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 2(1), 5-12.

- สิทธิพันธ์ พุทธทนต์. (2543). *สังคมวิทยาการเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2548). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). *การเมืองภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เอื้ออารี เศรษฐวานิช. (2554). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*, 3(3), 309-327.
- Almond, G.A. and Powell Jr., G.B. (1980). *Comparative Politics Today: A world View*. Boston: Little, Brown and Company.